

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Cymunedau
Dyddiad y cyfarfod:	4 Gorffennaf 2013
Arweinydd/Swyddog:	Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol
Awdur yr Adroddiad :	Rheolwr Strategol Priffyrdd
Teitl:	Cyflwr Priffyrdd y Sir

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Amlinellu cyflwr presennol rhwydwaith priffyrdd y Sir ac adnabod ardaloedd sydd angen gwaith cynnal a chadw gan gynnwys y paramedrau a'r fethodoleg ar gyfer datblygu cynllun drafft gwaith am dair blynedd.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu gwybodaeth ynglŷn â'r broses o ddatblygu rhaglen waith wedi'i blaenoriaethu ar gyfer cynnal a chadw priffyrdd ac amseru addas y gwaith er mwyn galluogi iddo gael ei gynnwys yng nghynlluniau'r gwasanaeth yn y dyfodol a phrosesau gosod cyllideb.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod Aelodau yn nodi'r cynnydd a wnaed hyd yn hyn, yn darparu arsylwadau a chefnogi'r broses er mwyn penderfynu sut i flaenoriaethu'r gwaith i'r dyfodol.

4. Manylion am yr adroddiad

4.1 Sut y byddwn yn datblygu'r rhaglen?

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae datblygu'r rhaglen wedi bod yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn fwy cynhwysfawr. Mae'r broses yn seiliedig ar nifer o ddangoswyr amodau, barn y Rheolwr Rhwydwaith a Pheirianwyr Ardal, ymgynghoriad gyda Chynghorau Tref a Chymuned, a thrafodaeth a chytundeb gyda Grwpiau Ardal yr Aelodau.

4.2 Beth yw'r dangoswyr amodau?

4.2.1 SCANNER (Asesiad Cyflwr yr Arwyneb ar gyfer Rhwydwaith Ffyrdd Cenedlaethol).

Wedi dechrau fel dosbarthiad ffyrdd yn 2005 ac ers hynny mae'n cael ei ddefnyddio fel dangosydd statudol. Mae arolwg yn cael ei gynnal yn flynyddol gan un contractwr arolygol ar gyfer yr holl awdurdodau lleol ond nid yw'n cynnwys y rhwydwaith cyfan ac mae'n wael iawn ar ffyrdd C/annosbarthedig, sef y rhan fwyaf o'n rhwydwaith.

4.2.2 SCRIM (Peiriant Archwilio Rheolaidd Cyfernod Grym i'r Ochr)

Yn mesur gwrthiant llithro gwlyb a phroffil arwyneb y ffordd ac mae'n debyg i ymdriniaeth arolwg SCANNER. Oherwydd pwysigrwydd y data mae'n tanategu y penderfyniadau am ba ffyrdd i'w cynnal.

4.2.3 RCI (Dangosydd Cyflwr Ffyrdd)

Dyma fesur lleol o gyflwr gweledol yr holl ffyrdd yn y sir. Mae Arolygwyr Priffyrdd y Cyngor yn arolygu'r briffordd yn rheolaidd. Mae enghraifft o'r drefn arolygu wedi'i hatodi yn Atodiad A. Casglwyd y data yn 2011 yn gyntaf a dyma'r dangosydd gorau o gyflwr ein priffyrdd ac mae'n cael ei diweddarau'n rheolaidd ac yn cynnwys y rhwydwaith cyfan.

4.3 Beth yw'r camau i baratoi'r rhaglen?

4.3.1 Gofynnir i Gyngorau Tref a Chymuned adnabod unrhyw gynlluniau cynnal a chadw posibl yn eu hardaloedd.

4.3.2 Yn dilyn adolygu'r dangoswyr cyflwr mae'r Rheolwr Rhwydwaith a'r Peirianwyr Ardal yn trafod y rhaglen bosibl ac yn ystyried y math o waith fyddai ei angen a bydd y gyllideb sydd ar gael yn blaenoriaethu'r gwaith posibl.

4.3.3 Yna bydd y rhaglen yn cael ei hadolygu gyda'r wybodaeth a dderbyniwyd gan y Gyngorau Tref a Chymunedau ac yn cael ei chyflwyno i Aelodau yng Nghyfarfodydd Grwpiau Ardal yr Aelodau.

4.3.4 Bydd y rhaglen derfynol yn cael ei dosbarthu'n eang a'i chyhoeddi'n y wasg leol ac ar y wefan. Mae diweddariadau rheolaidd yn cael eu hanfon at yr Aelodau a'r Gyngorau Tref a Chymuned wrth i'r gwaith fynd rhagddo.

4.4 Beth yr ydym wedi'i wneud yn y blynyddoedd diwethaf?

4.4.1 Ers adnabod Ffyrdd fel blaenoriaeth yn 2009/10 mae Sir Ddinbych wedi buddsoddi dros £15 miliwn mewn cynnal cyfalaf yn unig. Mae'r tabl yn Atodiad B yn dadansoddi'r buddsoddiad mewn perthynas â'r prif brosesau sy'n cael eu defnyddio.

4.4.2 Yn 2012/13 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru, Menter Leol Benthyciadau gan y Llywodraeth (LGBI). Darparwyd cyllid ychwanegol ar gyfer isadeiledd am dair blynedd a gynyddodd buddsoddiad y Cyngor ar gyfer y ffyrdd yn 2012/13 o £1.9m (sy'n cael ei gynnwys yn y ffigwr uchod).

4.4.3 Mae Sir Ddinbych yn parhau i gynnwys ffyrdd fel blaenoriaeth yng Nghynllun Corfforaethol 2012-17. Mae dros £3.2 miliwn (£1.3 miliwn LGBI) wedi'i glustnodi ar gyfer buddsoddiad cyfalaf mewn ffyrdd yn 2013/14 ac mae'r Cyngor yn rhagweld cyfanswm buddsoddiad o hyd at £10.4 miliwn yn ystod cyfnod y cynllun.

4.5 Beth yw cyflwr y briffordd ar hyn o bryd?

4.5.1 Mae'r tablau yn Atodiad C yn dangos y newidiadau yn nata SCANNER a SCRIM rhwng 2009 a 2013. Tra bo'r ffyrdd sydd mewn cyflwr gwael

(Cynllunio i'w Cynnal yn fuan) yn tueddu i waethygu ym mhob dosbarthiad ffyrdd mae'n anodd gwneud casgliadau o'r data. Nid yw'r arolwg yn cynnwys ffyrdd annosbarthedig na ffyrdd C sy'n llai na 3.2 metr o led.

- 4.5.2 Mae cost gros adnewyddu ffordd gerbydau'r Cyngor dros £1 biliwn. Mae'r ased yn dirywio'n barhaus oherwydd y traffig a'r tywydd ac nid yw Sir Ddinbych ar eu pennau eu hunain yn wynebu'r her o gydweddu'r gyllideb gyda rhwydwaith sy'n dirywio. Mewn gwirionedd, mae arolwg cenedlaethol a gyhoeddwyd ym mis Mawrth eleni yn nodi mai cyfartaledd yr amser cyn y bydd ffyrdd yn cael eu hadnewyddu yng Nghymru yw 107 o flynyddoedd.
- 4.5.3 Mae'n rhaid cymharu'r amrywiadau gyda'r Cynghorau eraill er mwyn caniatáu effaith tywydd eithafol a lefelau buddsoddiad. Mae Tabl sydd wedi'i atodi yn Atodiad D yn rhestru'r Awdurdodau Lleol gwledig yng Nghymru sy'n cael eu defnyddio gan Sir Ddinbych i gymharu perfformiad ar gyfer y Cynllun Corfforaethol.
- 4.5.4 Mae Tabl 2 yn Atodiad D yn nodi manylion y newidiadau yn y Dangosydd Cyflwr Ffyrdd (RCI) o'r data cyntaf a gasglwyd yn 2011 hyd heddiw. Mae'r mynegai yn cynnwys y rhwydwaith cyfan ac yn datblygu i fod yn ganolbwynt er mwyn datblygu'r rhaglen gyfalaf.

4.6 Beth nesaf?

- 4.6.1 Bydd y rhaglen drafft yn cael ei datblygu ar gyfer 2014/15 fel yn flaenorol. Bydd yn cael ei gyflwyno i'r Aelodau ac yn amodol ar ymgynghoriad yn ystod yr Hydref fel y gellir cytuno ar gynllun terfynol ar ddechrau 2014. Bydd hyn yn caniatáu digon o amser ar gyfer caffael a chynllunio i'r dyfodol.
- 4.6.2 Yn amodol ar gytundeb, bydd strategaeth yn cael ei chyflwyno i weithgor o Aelodau yn rhoi manylion ein hymagwedd i'r dyfodol ar gyfer Rheoli Ased y Priffyrdd. Bydd y Strategaeth yn cadarnhau ein hymagwedd at gynllunio cylched oes, cost oes gyfan, rheoli data ac asesiadau risg.
- 4.6.3 Mae dogfen Bolisi wedi'i drafftio eisoes sy'n cynnig newidiadau sylweddol i'n hymateb i'r tyllau yn arwyneb y ffordd a diffygion eraill. Bydd hefyd yn rhoi manylion ein trefn arolygu ac isafswm lefelau eraill o wasanaeth ar draws amrywiaeth o weithgareddau. Bydd y ddogfen yn cael ei hymgyngori gan yr Aelodau yn ystod yr Hydref 2013.
- 4.6.4 Yn ystod chwarter cyntaf 2014/15 bydd y rhwydwaith cyfan yn cael ei blaenoriaethu yn seiliedig ar egwyddorion sydd wedi'u sefydlu. Bydd y ddogfen hon yn cydnabod cyflwr pob adran o'r briffordd, gwaith atgyweirio a gynigir pan fo'n briodol, a chostau amcangyfrifol.
- 4.6.5 Bydd y llwyth gwaith sydd heb ei gyflawni hyd yn hyn yn ffurfio sail y gwariant sy'n cael ei flaenoriaethu ar gyfer 2015/16 a, gyda thechnegau modelu clyfar sy'n dangos effaith unrhyw fuddsoddiad neu ddiffyg buddsoddiad, yn ffurfio sail penderfyniadau cyllid i'r dyfodol gan y Cyngor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Gwella ein Ffyrdd fel y nodwyd yn flaenoriaeth yng Nghynllun Corfforaethol 2012-17.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r Cyngor wedi nodi lefel tebygol y buddsoddiad mewn ffyrdd yn y Cynllun Corfforaethol. Bydd hyn ac unrhyw fuddsoddiad pellach yn amodol ar archwilio gan y Grŵp Buddsoddi Strategol ac yn rhan o'r broses gosod cyllideb.

Mae prosesau rheoli asedau a refeniw cynnal y priffyrdd yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd a gall ryddhau arbedion ariannol y gellid eu buddsoddi mewn ffyrdd drwy fenthyca darbodus.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a gynhaliwyd am y penderfyniad?

Mae trefn rheoli'r priffyrdd wedi'i dylunio er mwyn gwella diogelwch cyffredinol pob un sy'n defnyddio'r ffyrdd. Er mwyn cefnogi blaenoriaeth cydraddoldeb y cyngor mae'n bwysig bod mynediad corfforol at wasanaethau, trafnidiaeth, yr amgylchedd adeiladol a gwagleoedd agored yn gwella. Mae ymgynghoriad parhaus gyda'r henoed ac unigolion anabl wedi amlygu diffyg cyrbau is fel mater sy'n cael effaith anghymesur mewn perthynas â diogelwch a mynediad ar gyfer pobl sydd ag amhariad corfforol gan gynnwys defnyddwyr sgwteri symudedd a chadeiriau olwyn a diffyg palmentydd cyffyrddol ar gyfer pobl ag amhariad gweledol. Byddwn yn datblygu ac yn asesu effaith y rhaglen waith ar gydraddoldeb ac yn adnabod lleoliadau blaenoriaeth ar gyfer cyrbau is drwy barhau â'r ymgynghoriad.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Mae'r adroddiad yn nodi'r ymgynghoriad fyddai'n cael ei gynnal yn ystod y broses o ddatblygu'r rhaglen gyfalaf.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae buddsoddi yn y priffyrdd wedi'i gynnwys fel blaenoriaeth gorfforaethol ers nifer o flynyddoedd ac wedi'i gyllido yn unol â hynny. Mae'r Cynllun Corfforaethol yn bwriadu parhau â hyn ac yn tybio y bydd cyllid ar gael ar gyfer blynyddoedd y dyfodol.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae risg i enw da mewn perthynas â chanfyddiad y cyhoedd o gyflwr y briffordd yn gysylltiedig â pheidio â delio â materion cynnal a chadw.

Y prif risg sy'n gysylltiedig â datblygu'r rhaglen yw ein bod yn methu adnabod neu ddelio â materion diogelwch. Mae'r risg yn cael ei lleihau drwy ystyried yn ofalus y dangoswyr amrywiol sy'n cael eu disgrifio yn yr adroddiad.

Mae'r risgiau mewn perthynas â chyflawni'r rhaglen yn gysylltiedig ag argaeledd contractwyr ac ansawdd y gwaith. Mae'r risgiau yn cael eu lliniaru drwy gaffaeliad cynnar drwy fframwaith cytundebau a chyflogi swyddogion gyda'r cymwysterau a'r profiad addas sy'n ymroddedig i gyflawni'r rhaglen.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Deddf Priffyrdd 1980
Erthygl 6 o Gyfansoddiad y Cyngor

Swyddog Cyswllt:
Rheolwr Strategol Priffyrdd
Ffôn: 01824 706980